

UUDENMAAN PÄIHDEHUOLLON KUNTAYHTYMÄ

Tarkastuslautakunta

Ei julkinen (Julkl 24.1 k 15) yhtymäkokouksen esityslistan julkaisemiseen asti

UUDENMAAN PÄIHDEHUOLLON KUNTAYHTYMÄN

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

Kuntayhtymän tarkastuslautakunta

hyväksynyt kokouksessaan 12.4.2022

1. Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella yhtymäkokouksessa päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko yhtymäkokouksen asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet (kuntalaki 71§). Tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa mahdollisesti esitetyistä tilivelvolliseen kohdistetuista muistutuksista asianomaisen selitys, sekä yhtymähallituksen lausunto ja tehtävä tämän jälkeen oma päätösehdotuksensa yhtymäkokoukselle niistä toimenpiteistä, joihin tilintarkastuskertomus, siinä tehdyt muistutukset sekä hankitut selitykset ja lausunto antavat aihetta (kuntalaki 75§).

Tarkastuslautakunta on nimitetty yhtymäkokouksessa 19.11.2021 ja on tilikautta 2021 koskien kokoontunut neljä kertaa. Arviointityössään tarkastuslautakunta on perehtynyt yhtymäkokouksen vuoden 2021 talousarvioon ja tilikaudelta 2021 laadittuun tasekirjaan ja tilintarkastuskertomukseen. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut kuntayhtymän johtaja.

Kuntayhtymän johtaja Sanna Tienvieri on esitellyt tarkastuslautakunnalle yhtymän toimintaa, tavoitteita ja taloutta.

Kuntayhtymän vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Ari Virolainen 1.1-24.9.2021 ja 25.9.2021 alkaen JHT, HT Mark Lassfolk BDO Audiator Oy:stä.

2. Kuntayhtymän toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tilikauden tavoitteet on asetettu yhtymäkokouksen 9.12.2020, § 27 hyväksymässä talousarviossa. Käyttöaste on yksi tärkeimmistä tavoitteista kuntayhtymän toiminnassa. Tilikauden käyttöaste oli 73,7 %.

Vuosi	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Käyttöaste	70,0 %	73,5 %	82,9 %	77,3 %	71,8 %	74,0 %	75,6 %	73,7 %

Laitoksen hoitopaikkojen määrä oli vuonna 2021 oli 54 paikkaa, joista vieroitushoitoyksikössä oli 6 paikkaa. Paikkamäärässä ei tapahtunut muutosta vuoteen 2020 verrattuna. Hoitopäivän hinta vuonna 2021 oli 120 euroa jäsenkunnille ja 147 euroa muille kuin jäsenkunnille. Toimintakulut hoitopäivää kohti laskivat (204,4 €/vrk/2021 vs. 209,5 €/vrk/2020). Vuonna 2021 hoitopäivien määrä oli 14.524 (2020: 14.944), joka jäi asetetun 15.500 hoitopäivän tavoitteen alle. Hoitopäivistä jäsenkunnat käyttivät 96,1 % ja muut loput 3,9 %.

Vuoden 2021 talousarviossa sitovuus oli määritelty nettoperiaatteen mukaisesti.

Tilikauden 2021 tulos oli 156.872,61 euroa alijäämäinen talousarvion ollessa laadittu 430 euroa ylijäämäiseksi. Talousarvion alittumista selittää pitkälti maksutuottojen toteutuminen 0,25 milj. euroa arvioitua pienempänä, johon on vaikuttanut Covid-19 pandemia ja siitä johtuva ulosmyynnin rajaaminen muiden kuin jäsenkuntien osalta. Myös metsänmyynti toteutui arvioitua pienempänä tilinpäätöksessä esitetystä syystä johtuen.

Vuoden 2021 talousarvion sitovien määrärahojen osalta hallinnon toimintakate alittui 2.233 eurolla. Laitostoiminnan toimintakate alittui 167.585 eurolla, johtuen toimintatuottojen arvioitua heikommasta kehityksestä. Investoinnit toteutuivat 114.596 euroa talousarviota suurempana. Yhtymäkokous myönsi 19.11.2021 § 20 investoinneille lisämäärärahaa 110.443,36 euroa. Kuntalaki 14 §:n 3 kohdan perusteella yhtymäkokous päättää talousarviosta ja taloussuunnitelmasta sekä saman lain 110 §:n mukaisesti kuntayhtymän toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Toiminnan kehittäminen

Vuoden 2021 toimintaan on edelleen vaikuttanut koronapandemia. Koronatartuntojen määrä on kuitenkin pysynyt laitoksessa maltillisena, mikä osoittaa, että toiminnassa on onnistuneesti otettu käyttöön uusia ohjeita, suosituksia ja käytäntöjä. Yleisesti ottaen hoidon lähtökohtia ja sisältöjä kehitetään yhdessä henkilöstön kanssa pohjautuen jäsenkunnilta saatuun palautteeseen.

Vaikka Hyvinvointialueuudistus toteutuu 1.1.2023 alkaen tulee kuntayhtymän jatkaa toiminnan kehittämistä yhteistyössä jäsenkuntien kanssa, samalla valmistuen hyvinvointialueuudistuksen tuomiin muutoksiin kuntayhtymän toiminnan ja omaisuuden osalta. Hyvinvointialueuudistukseen valmistautuessa kuntayhtymän tulee kuitenkin jatkossakin kyetä tarjoamaan laadukasta päihdehuollon laitospalvelua. Yhteistyötä niin jäsen- kuin muidenkin kuntien kanssa tulee kehittää edelleen, jotta kuntayhtymä vastaa parhaalla mahdollisella tavalla jäsenkuntien tarpeisiin.

Yhteistyö jäsenkuntien kanssa

Kuntayhtymän talous on suoraan riippuvainen jäsenkuntien vuosittain käyttämistä hoitopäivistä, joiden tavoitetasoa määrittelee yhtymäkokous. Hoitopäivien tavoitetasoa ei määritellä jäsenkuntakohtaisesti, vaan koko kuntayhtymän tasolla, joten yksittäisellä jäsenkunnalla on ainoastaan kuntayhtymän perussopimuksessa ja lainsäädännössä määritellyt velvoitteet kuntayhtymää kohtaan, mutta ei velvoitetta käyttää kuntayhtymän palveluita.

Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa jäsenkunnat käyttävät palveluita omien strategioidensa mukaisesti sitoutumatta minkäänlaiseen vuotuisen hoitopäivien vähimmäismäärään. Kuntayhtymän resurssien mitoittaminen jäsenkuntien tarpeita vastaavaksi on vaikeaa, mikäli jäsenkunnat eivät pysty arvioimaan vuotuista hoitopäivien tarvettaan.

Hyvinvointialueuudistus

Hyvinvointialueuudistuksen toteutuminen on tilikauden 2021 aikana varmistunut ja siten myös Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymän toiminnan siirtyminen hyvinvointialueelle. Kuntayhtymän tavoitteena on toimeenpanon valmistelun edistäminen niin, että palveluiden jatkuvuus turvataan ja päihdehuollon palvelut toimivat häiriöttä asiakkaiden ja henkilöstön kannalta järjestämisvastuun siirtyessä. Kuntayhtymän osalta hyvinvointialueuudistus tarkoittaa lähtökohtaisesti toiminnan siirtymistä kuudelle hyvinvointialueelle. Kuntayhtymän johto on kuitenkin ajanut vaihtoehtoa, jossa toiminta siirtyisi kokonaisuudessaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle, jonka alueella päihdehoitokeskus myös sijaitsee. Tarkastuslautakunta yhtyy kuntayhtymän johdon näkemykseen, että toiminnan siirto yksinomaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle olisi todennäköisesti tarkoituksenmukaisempi ratkaisu.

Uudenmaan päihdehuollon omistama kiinteä omaisuus ei siirry hyvinvointialueelle uudistuksen myötä. Vaihtoehdot ovat, että kuntayhtymän kiinteä omaisuus myydään, jonka jälkeen kuntayhtymä voidaan purkaa jäsenkuntien valtuustojen päätöksellä tai, että kuntayhtymän perussopimusta muutetaan siten, että kuntayhtymän tehtäväksi määritellään kiinteistöjen vuokraaminen hyvinvointialueelle.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kuntayhtymän johto on osallistunut aktiivisesti uudistukseen liittyviin valmisteluihin, mm. toimittamalla vaadittavat selvitykset hyvinvointialueille ja selvittäen toiminnan siirron mahdollisuuksia, sekä ryhtynyt valmisteleviin toimiin kuntayhtymän kiinteää omaisuutta koskien.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntayhtymän hallintosääntö päivitettiin vuonna 2020. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kirjallisia ohjeita on päivitetty tilikauden aikana – tarkastuslautakunta kehottaa kuntayhtymää viemään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet yhtymäkokoukselle vahvistettavaksi.

Kuntalain § 39 mukaan hallituksen tehtävä on huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Toimeenpanemalla sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet hallituksen on mahdollista varmistaa, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistusten mukaisesti. Tarkastuslautakunta toteaa kuitenkin, että kuntayhtymän käytännöt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta ovat organisaation koko huomioiden hyvällä tasolla ja että Sarastian prosessit kontrolloineen ovat asianmukaiset ja kattavasti dokumentoidut. Tarkastuslautakunta suosittelee pistokokeellisten, dokumentoitujen sisäisen valvonnan tarkastustoimenpiteiden kehittämistä edelleen.

Kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus

Kuntayhtymän tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan kuntayhtymän toiminnasta, taloudellisesta asemasta ja vastuista. Luottotappioiden määrä on pienentynyt verrattuna tilikauteen 2020. Luottotappioiden määrän pienentymiseen vaikuttaa olennaisesti, että tilikauden 2021 aikana myös Kerava on maksanut asiakasosuuden kuntayhtymälle ja perii tämän itse asiakkaalta. Tämä muutos pienentää tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kuntayhtymän luottotappioriskejä olennaisesti. Muutos on myös oikeudenmukainen muita palveluita käyttäviä tahoja kohtaan, koska mahdolliset luottotappiot katetaan kuntayhtymän talousarviosta yhteysvastuullisesti, lisäten näin omistajakuntien tasavertaista kohtelua kuntayhtymän toiminnassa.

Tarkastuslautakunta suosittelee toimintakertomuksen sisällön kehittämistä erityisesti henkilöstöä koskevan raportoinnin ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportoinnin osalta. Lautakunta suosittelee, että toimintakertomuksen laadinnassa hyödynnetään kuntajaoston yleisohjetta.

Hallinto

Hallintosäännön seuraavan päivityksen yhteydessä yhtymähallituksen tulee varmistua kokonaisuudessaan hallintosäännön osalta, että kuntalain vaatimusten lisäksi se olisi toiminnan kannalta ajantasainen. Sähköisen kokouksen järjestämisen periaatteet olisi suositeltavaa lisätä. Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee sidonnaisuusrekisteriä koskevan kohdan lisäämistä hallintosääntöön.

Kuntalain mukaan valtuusto (yhtymäkokous) päättää strategiasta. Kuntalain § 37 mukaan kunnassa (ja kuntayhtymässä) on oltava strategia. Kuntayhtymä on määritellyt arvonsa ja laatinut vision vuodelle 2025, mutta varsinaista strategiaa ei ole laadittu. Tarkastuslautakunta toteaa, että koska 1.1.2023 toteutuva hyvinvointialueuudistus, edellä mainittuine vaikutuksineen kuntayhtymälle, on näinkin lähellä, kuntayhtymän ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista laatia erillistä strategiaa ainoastaan vuodelle 2022. Tarkastuslautakunta painottaa kuitenkin, että kuntayhtymä yhteydessä jäsenkuntien kanssa, asettaa strategiset askelmerkit hyvinvointialueuudistuksen tuomiin muutoksiin liittyen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että olisi suotavaa, että talousarviossa asetetuissa toiminnallisissa tavoitteissa olisi selkeä yhteys strategisten tavoitteiden täyttymiseen ja että strategisten tavoitteiden toteutumista seurattaisiin säännöllisesti. Tavoite-asetannassa tulisi pyrkiä mahdollisimman konkreettisiin ja mitattaviin tavoitteisiin, jolloin myös toteutumista on yksiselitteistä arvioida.

3. Tarkastuslautakunnan kokonaisarvio

Hoidon kustannustaso on säilynyt jäsenkunnille edullisena. Tilikauden aikana hoitopäivien myynti jakaantui 96,1 % jäsenkunnille, ulosmyynnin osuudeksi jäädessä 3,1 %. Vuodesta 2022 ulosmyynnin raja putoaa 5 prosenttiin. Lähestyvä hyvinvointialueuudistus tarkoittaa suuria muutoksia kuntayhtymälle. Kuntayhtymä on aloittanut valmistautumisen muutoksen aiheuttamiin seuraamuksiin ja tätä tulisi jatkaa hyvässä yhteistyössä henkilöstön, omistajakuntien ja tulevien hyvinvointialueiden kanssa, jotta varmistetaan kaikille osapuolille mahdollisimman hyvä ja onnistunut muutos.

Yhtymän talous on kuntalain määritysten mukaisessa tasapainossa ja hyvässä kunnossa, taseen osoittaessa 1.394.905,10 euroa kertynyttä ylijäämää ja taloussuunnitelman ollessa tasapainossa.

Sote-uudistuksen varmistuttua keskeisin tehtävä on jatkaa tilikaudella 2021 johdonmukaisesti aloitettuja toimia kuntayhtymän toiminnan ja kiinteän omaisuuden jatkotoimenpiteitä koskien yhteistyössä jäsenkuntien, hyvinvointialueiden sekä kuntayhtymän henkilöstön ja asiakkaiden kanssa.

Ridasjärvellä 12.4.2022

Hanna-Leeja Hemming
Puheenjohtaja

Eila Järvinen
Varapuheenjohtaja

Tuomas Peltola
Jäsen

Ritva Sällmén
Varajäsen

